

Parelduiker in Braamt

Arjan Hell

Op 27 november 2006 bracht ik een bezoek aan de recreatieplas Stroombroek bij Braamt in de Liemers. Normaliter is daar qua vogels niet zo gek veel te beleven. Het gebied wordt veel bezocht door mensen die hun honden uitlaten of in het aangrenzende bungalowpark een huisje hebben gehuurd. Daarnaast ligt de plas pal langs de drukke provinciale weg tussen Doetinchem en Zeddam, hetgeen ook niet echt uitnodigt om er eens te gaan vogelen. Toch staat Stroombroek er om bekend dat er in de wintermaanden nog wel aardige aantallen Brilduikers, Nonnetjes en in mindere mate Grote Zaagbekken aanwezig kunnen zijn.

Omdat ik er op 23 november een tamelijk vroeg ♀ Nonnetje had waargenomen, besloot ik op 27 november 2006 wederom een kijkje te gaan nemen in de hoop dat er wellicht wat meerdere exemplaren van deze soort aanwezig zouden zijn. Dit bleek niet het geval. Mijn oog viel bij aankomst echter wel op een vogel die ik vanwege de afstand niet direct thuis kon brengen. De afstand was groot, zeker enkele honderden meters. Het leek me op het eerste gezicht een juveniele Aalscholver maar toch waren er een aantal zaken die me deden twijfelen. Om te beginnen was de vogel wel erg licht en behoorlijk klein voor een Aalscholver en daarnaast vond ik het gedrag van de vogel nogal vreemd. Hij dobberde wat rond en liet zich enkele malen afzakken naar de rietkraag aan de rand van het water om daar enkele malen alleen met de kop onder water te gaan. Toch ging ik er op dat moment nog van uit

Foto. Parelduiker (juveniel), Stroombroek, Braamt, 9 december 2006 (Erik de Waard)

dat het wel een gewone Aalscholver zou zijn.

Omdat het zoals verwacht verder tamelijk tegenviel op het water besloot ik een rondje om de plas te lopen. Vanwege een gezonde wandeling maar ook omdat de plas omringd wordt door veel bessenstruiken en jonge eik-, berken- en elsbomen. Deze zouden mogelijk wat leuke zangers als Sijs, Goudvink en / of Appelvink kunnen opleveren. Bijna halverwege de plas, keek ik weer eens in de richting van het water. Daar kreeg ik van dichtbij de vogel te zien die mij bij aankomst was opgevallen. De verrassing was groot, want het bleek om een Parelduiker te gaan. Puur ongeloof maakte zich meester van me en hoewel ik niet veel in mezelf praat, was dit zo'n moment. Ik heb de vogel uitgebreid kunnen bekijken en bestuderen: het betrof een juveniele vogel vanwege de mooie gemarmerde bruine rug (een adult in winterkleed is veel donkerder) en opvallende bruine streeptekening aan de onderzijde van de hals. De witte hals en wangen contrasteerden mooi met de grijsbruine nek en kopkap. Erg goed zichtbaar waren ook de witte achterflanken, de rechthoekige, forse snavel en de wat melancholische gezichtsuitdrukking van de vogel. Dit laatste vooral door de wat triest uitstralende maar erg mooie kraalachtige zwarte ogen. Twee verwante soorten van Parelduiker, te weten Roodkeelduiker en IJsdruiker, konden worden uitgesloten op basis van een aantal kenmerken. Zo is de soort qua formaat (mits goed gezien) groter dan Roodkeelduiker maar beduidend kleiner dan IJsdruiker. Deze laatste soort is samen met de zelden in Nederland voorkomende Geelsnavelduiker de reus onder de duikers en bijna zo groot als een Aalscholver. Een ander goed kenmerk dat zichtbaar was om daarmee andere soorten te kunnen uitsluiten was de snavel. Rechthoekig en tamelijk fors terwijl de snavel van Roodkeelduiker meer naaldvormig en dunner is en iets omhoog is gericht. De snavel van IJsdruiker is net als van Parelduiker rechthoekig maar beduidend dikker, bijna dolkachtig.

Opvallend was dat de Parelduiker van Braamt op 27 november meerdere malen met de kop in het water ging, maar geen enkel moment een duikpoging ondernam. Daarentegen zwom de vogel tamelijk hoog op het water en spreidde regelmatig de vleugels. De vogel dobberde gewoon wat rond, poetste zich regelmatig en leek zich in het geheel niet druk te maken om mijn aanwezigheid.

Komisch was het moment dat een onwetende wandelaar mij tegemoet kwam en vroeg of er nog bijzondere vogels te zien waren. Het behoeft geen toelichting dat ik de man graag liet weten wat ik in mijn vizier had. Na een half uur besloot ik de plek te verlaten om thuis wat telefoontjes te gaan plegen. Erik de Waard, die op het moment van bellen op het punt stond zelf het veld in te gaan, was aangenaam verrast door mijn mededeling en besloot om ook een kijkje te gaan nemen. Hij heeft vervolgens mooie foto's van de vogel kunnen schieten.

De dag erop was de Parelduiker nog steeds aanwezig en zo mogelijk nog fraaier te zien. Deze keer regelmatig en langdurig duikend. Dat was een geruststelling voor me omdat de vogel de dag ervoor niet echt een fitte indruk op me maakte. Misschien was hij / zij toen vermoeid? De dagen erop trok de vogel behoorlijk veel bekijks maar de Parelduiker trok zich daar weinig van aan en bleef onverstoord zijn gang gaan. Steeds solitair en tot op dat moment zonder gezelschap van andere soorten.

Op 27 december maakte ik nogmaals een rondje om de plas en mijn verbijstering was groot. De Parelduiker had gezelschap gekregen van een tweede exemplaar. Beide vogels trokken met elkaar op. Gedurende de ontdekking een half uur rustend midden op de plas en met de kop in de veren, maar later richting de kant zwemmend alwaar ze tot op minder dan tien meter (!) te bewonderen waren. De tweede vogel is vermoedelijk op 26 of 27 december gearriveerd want vanaf de ontdekking op 27 november tot en met eerste Kerstdag 25 december is er door flinke aantallen vogelaars en andere belangstellenden maar één

exemplaar gezien. De vogel, vooral de rug, oogde donkerder dan de eerste Parelduiker maar net als het eerste exemplaar waren de lichte kopkap en zijstreping langs de hals duidelijk zichtbaar. Vermoedelijk betrof het ook hier dus een juveniele Parelduiker. Het verblijf van dit exemplaar is beperkt gebleven tot 27 december. De dagen erop is hij / zij niet meer waargenomen, terwijl de ontdekte Parelduiker van 27 november tot begin januari 2007 is gebleven. De laatste maanden van 2006 werden gekenmerkt door opvallende binnenlandse waarnemingen van duikers. Behalve in Braamt werden er ook Parelduikers gezien in Limburg. Ijsduikers doken ondermeer op in Dodewaard, Harderwijk en Mook.

Foto. Parelduiker (juveniel), Stroombroek, Braamt, 20 december 2006. Rustende vogel die het luchtruim in de gaten houdt. Let op de veel hogere diepgang in het water ten opzichte van de vorige foto. (Erik de Waard)

Parelduiker is in Nederland een zeer schaarse wintergast en doortrekker die vooral langs de kustwateren wordt gezien. In het binnenland is de soort zeldzaam te noemen met de meeste gevallen in het IJsselmeergebied en langs de Grote Rivieren (Bijlsma et al. 2001). In het werkgebied van de VWG-Arnhem is Parelduiker een onregelmatige doortrekker die tussen 1976 en 1994 elf keer is waargenomen maar waarvan sommige gevallen naar alle waarschijnlijkheid betrekking hebben gehad op hetzelfde exemplaar. Van deze waarnemingen vonden de meeste plaats in de maanden november en december (Lensink, 1993, Kwint & Sierdsema, 1997). In de aangrenzende Ooypolder is de soort tussen 1969 en 1985 vijf keer gezien, met als opvallende datum 9 t/m 19 mei 1978 toen een vogel

aanwezig was in de Bisonbaai. Twee waarnemingen uit 1972 hadden waarschijnlijk betrekking op dezelfde vogel (VWG-Nijmegen e.o., 1985). In het Land van Cuijk is Parelduiker tot 2001 twee keer gezien: beide keren in 1985, respectievelijk in juni en november (VWG Rijk van Nijmegen e.o., 2001). Overigens verbleef verleden jaar nog een adulte vogel in winterkleed langdurig op de Kraaijenbergse Plassen nabij Cuijk. De Europese populatie van Parelduiker werd in de jaren negentig van de twintigste eeuw geschat tussen de 120.000 en 230.000 paartjes. Het zwaartepunt van deze populatie ligt in Noorwegen, Zweden, Finland maar vooral Rusland. (BirdLife Int., 1994).

Graag wil ik Erik de Waard bedanken voor zijn snelle aanwezigheid om de waarneming te kunnen bevestigen en voor de fraaie foto's die hij vervolgens heeft geschoten. Daarnaast gaat mijn dank ook uit naar Olaf Klaassen vanwege zijn suggesties en adviezen bij het tot stand brengen van dit artikel.

Literatuur

- Van den Berg L.M.J., Gerritse W.G, Hekking W.H.A, Keij P.G.M.J. & Kuyk, F. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Het Spectrum, Utrecht / Antwerpen
- Bijlsma, Rob G., Hustings, Fred & Camphuysen, Kees 2001. Avifauna van Nederland 2 - Algemene en schaarse vogels van Nederland. GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht
- Lensink, Rob, Vogelwerkgroep Arnhem e.o. 1993. Vogels in het Hart van Gelderland. KNNV / Stichting Uitgeverij Sovon
- Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken. 1985. Vogels van de Ooypolder. O.M. van Hoorn, Nijmegen